

Atilla Ertan, Anadolu'nun ve Cumhuriyet'in Çocuğu

Ali ÖZDEN

Bu yazıyı onu tanımayanlar ve onu yanlış anlayanlar için yazıyorum. O, Cumhuriyet'e kol kanat olmuş aydınlanmacı bir ailenin çocuğudur. O, bu topraklardan ve de Atatürkçü düşünceden hiç kopmadı. O, bu topraklara ve ATAsına hep kendini borçlu hissetti. Bu nedenle de Türkiye'den bilim yolunda ilerleyen çok sayıda gencin elinden tutarak onların ABD'de bilgi ve görgülerini arttırabilmelerine imkân hazırladı. O kimseyi kıskanmadı yalnız kendiyle yarıştı. Ondaki azim ve çalışma hırısı dağları ova yapabilecek kadar güçlüydü.

Atilla Ertan ilk ve orta eğitimi Eskişehir'de tamamladıktan sonra 1957'de Ankara Tıp Fakültesi'ne girer ve 1963'de hekim olur. İç Hastalıkları (1964-1967), Gastroenteroloji (1967-1969) eğitimlerini tamamladıktan sonra 1969-71 tarihleri arasında Pennsylvania Üniversite Hastanesi'nde çalışır. Atilla 1971'de Ankara Tıp Fakültesi Gastroenterolojiye döner. 1972'de doçent ve 1978'de profesör olur. Bu dönemde Pankreas ve İnflamatuvar Barsak Hastalıkları konusunda birçok özgün araştırma yapmıştır. Ankara Tıp Gastroenterolo-

ji'de ileri endoskopi ve ERCP'nin yapılabilmesi için alt yapının oluşturulmasını Prof. Dr. Zafer Paykoç'un da desteği ile gerçekleştirdi. Bu konudaki çalışmaların gerçekleşmesi için gerekli maddi kaynak maliyeden özel proje ve bütçe ile sağlanmıştır. Dünyada endoskopik girişimler konusunda çok önemli gelişmeler yaşanmaktaydı. Atilla Ertan aradaki farkı kapatmak için büyük bir çaba gösterdi 1965 yılından önce pankreas kanalı radyo-grafik olarak yalnızca peroperativ olarak gösterebiliyordu. Oral kolesistografi ve İV kolesistokolanjiografi-

A. Ertan Gastroenteroloji Merkezi açılışı

de tesadüfen pankreas kanalı kısmen görülebilir hale geliyordu. 1965’de iki radyolog (Rabinov ve Simon) peroral bir tüpü fluoroskopi altında (endoskopik yönlendirme olmadan) kullanarak pankreas kanalını kanüle etmeyi başarmışlardır. Oldukça sıkıntılı ve zor olan bu yöntem klinik uygulamada uzun süre kalamamıştır. 1968’de George Washington Üniversitesi’nde William S. Mc Cune, Paul E. Shorb, Herbert Moscovitz yandan görüşlü flexibl Eder duodenoskop ile pankreas kanalını kanüle etmeyi başarmışlardır. Itaru Oi ve arkadaşları Machida ve Olympus şirketleri ile birlikte çalışarak yandan görüşlü fiberoptik duodenoskopu geliştirince pankreas kanalının kanülasyonu sorun olmaktan çıkar. Çünkü papillayı kanüle etmek için “elevator” sistemini de dizayn ederek ERCP’nin kolaylıkla yapılmasını sağlamışlardır. Böylece Oi ve arkadaşları 1969’de pankreatik kanalı kanüle edip opak madde de enjekte ederek pankreatografi gerçekleştirirler. Bu teknolojik gelişimi takiben ERCP belli merkezlerde yapılar hale gelir.

Atilla Ertan 1969’da AGA kongresinde ünlü Japon gastroenterolog Prof. Dr. Kunio Okuda ile tanışır. Okuda onu Japonya’ya davet etse de koşullarının uygun olmaması nedeniyle Japonya’ya gidemez. ERCP Avrupa’da 1971’de İngiltere’de Prof. Dr. Peter Cotton, 1972-73’de Almanya’da Prof. Dr. Ludwig Demling ve Prof. Dr. Mainhard Classen tarafından gerçekleştirilir. Atilla Ertan 1972 yılında ERCP yapmaya karar verir. Önce pazardan aldığı su kabağını uzulamasına keserek papilla’ya benzer bir bölgeyi işaretleyerek yandan görüşlü duodenoskop ile ön çalışmalarını gerçekleştirir. Bu arada çalışmalarını kolaylaştıracak radyoloji sistemi de çalışma-

TULANE
UNIVERSITY
SCHOOL OF
MEDICINE

THE KEMAL
AKDAMAR, M.D.
GASTROENTEROLOGY
RESEARCH
FELLOWSHIP
1990-1991 REPORT

ya başlar. Radyolog Vecihe Danışoğlu ve asistanı Dr. Uğur Kandilci’nin de yardımı ile Atilla Ertan 1972’nin son aylarında Ankara Tıp Gastroenteroloji’de ERCP işlemini başarı ile gerçekleştirir. Atilla Ertan daha önce Okuda’nın gönderdiği “Chiba” iğnelerini kullanarak perkütan transhepatik kolonjiografik işlemleri de yapmaktaydı.

Atilla Ertan ülkemizde yaşanan imkânsızlıkların yanı sıra akademik özgürlüklerin yaşama geçirilememesi, farklı düşünce sistemleri arasındaki sürtüşmelerin çalışma hayatını olumsuz etkilemesi nedeniyle Amerika’ya gitmeye karar verir. 1981’de Ankara Tıp’tan ayrılarak ama yine bir Ankara Tıp’lı ile birlikte çalışmak üzere yola çıkar. Onun her zaman abi dediği, 1959 yılında Ankara Tıp Fakültesini bitiren, 1963’de Tulane Gastroenteroloji’de fellow olan Kemal Akdamar zaman içinde Tulane’de gastroenteroloji direktörü olur. Prof. Dr. Kemal Akdamar’ın kli-

niğinde Atilla Ertan (1981) profesör olarak çalışmaya başlar. Prof. Dr. Kemal Akdamar bir Anadolu çocuğu olarak ülkesini Amerika’da en iyi şekilde temsil etmiş ve haklı olarak dünya

1996 Antalya

1997 İstanbul

çapında isim olmuştur. Atilla Ertan'ın enerjisinin ve heyecanının ürünleri kısa zamanda Amerika'da da kendini gösterir. Bu dönemde Türkiye'den birçok genç gastroenteroloji Amerika'ya davet ederek araştırma yapmalarına fırsat vermiştir. 1984 yılında ben de Atilla Ertan'ın daveti üzerine Tulane'e gittim. Ben başlangıçta İngilizce bilmediğimden gitmeyi fazla istememiştim. Hocam Prof. Dr. Hamdi Aktan'a konuyu açtım o da "Bu fırsatı değerlendir, İslam için Mekke ne ise bilim içinde Amerika odur." dedi. Atilla Ertan'ın da ısrarı üzerine iki yılığına Amerika'ya gittim. O Anadolu ateşini Amerika'da yakmayı başaran Prof. Dr. Kemal Akdamar'ı tanımak en büyük kazanım oldu. Akdamar Tulane'de herkesin sevip saydığı kendine özgü bir hoca idi. O güzelim insan New Orleans'da, 1986'da erken bir yaşta, hayata gözlerini yumdu. Şimdi New Orleans toprağında nurlar içinde yatmaktadır. Atilla Ertan, abisi Prof. Dr. Kemal Akdamar için de, onun kliniği için de elinden gelen gayreti göstermiştir. Ben onları kardeş gibi görüyordum, onlara kardeş olmayı Ankara Tıp öğretmiştir diyebilirim. Atilla Ertan 1986 yılında Tulane Gastroenteroloji Kliniği direktörü

olur. Prof. Dr. Kemal Akdamar ölünce de hemen "Kemal Akdamar Gastroenterology Research Fellowship Fund"u hayata geçirmiştir.

O programdan sayısız Türk gastroenteroloğu yararlandı, bundan sonra da yararlanacaktır.

1996 Antalya

Atilla Ertan'ı 1991'de Houston-Texas'da Baylor College of Medicine'de görürüz. O yıllar içinde yaptığı sayısız özgün araştırma ile uluslararası saygınlığını pekiştirdi. Dünyanın en saygın dergilerinde yüzlerce makale yayınladı. Çalışmaları Amerika'da ve uluslararası ortamda ödüllendirilmiş böylece sayısız ödül sahibi olmuştur. 1992'de Tübitak-Tıp Bilim Ödülü sahibi oldu. 1996'da Amerikan İnflamatuvar Barsak Hastalığı Vakfı tarafından en başarılı klinisyen ödülüyle onurlandırıldı. 2003 yılında AGA tarafından verilen en iyi klinisyen ödülünü aldı.

O, yarışmanın en acımasız olduğu Amerika'da başarıdan başarıya koşarak ülkemizi en iyi şekilde temsil etmiştir. O, orada iken ülkesini unutmamış, sayısız gence Amerika'da araştırma fırsatı yaratmıştır. Devletin sunmadığı imkânları bu ülkenin çocuklarına sunmuştur.

O da Atatürk'ün yolunda bir çoban ateşini Amerika'da yak-tı. Bizlerin de hem Amerika ile hem de bilimle tanışmamıza fırsat yaratmıştır. Ben şahsen ne kadar teşekkür etsem azdır. O, Amerika'da iki ayağının üzerinde durabilen bilim adamıdır. O, şimdi kendi adına açılan "Atilla Ertan Digestive Disease

Center & GI/Liver Center of Excellence" Houston/Teksa's'da direktör olarak görev yapmaktadır.

Devletin gücü üstüne güç olamaz. Devletimizin de kendi üzerine düşeni yapması gerekir. Devlet elçilikleri, konsoloslukları aracılığı ile ya da özel görevlendirdiği kişilerle dünyadaki başarılı Türkleri bulunmalı, onlara ve onların ismine kurulan fonlara destek olunması gerekir. Ayrıca bu ülkenin zenginlerinin de bu başarılı insanların kurduğu oluşumları (dernek, vakıf, fon) desteklemeleri gerekir. Çünkü bu ülkeye yapılacak en büyük hizmet batı dünyasında yakılacak çoban ateşlerine destek olmaktır. Bilime yapılacak destek hem insanlığa hem de dünyamıza yapılmış demektir.

Onları unutmaya hakkımız yoktur. Ödevimiz bilim dünyasında da var olduğumuzu göstermemizdir. Bunda başarılı olmanın yolu bilim için çoban ateşi yakmaktır.

Atilla Ertan Amerika'da iz bırakan bilim adamlarımızdandır. O, Amerika'daki en başarılı bilim adamlarımızdandır ülkemiz bilim yaşamına ve insanımıza etkisi göz önüne alınırsa. Atilla Ertan'a ve ailesine en derin saygılarımla.

SADI CARNOT
(1976-1832)

Uyanık bir tek adam, uyuyan binlerce kişiden daha güçlüdür.